

یادداشت

تعاونی، الگوی کارآمدتر برای شرکت‌های دانش‌بنیان

سیدسجاد نوری*

● متنا، مرکز نوآوری و توسعه تعاون، ایران، هفته گذشته به حضور وزیر محترم تعاون، کار و رفاه اجتماعی و معاون محترم علمی و فناوری رئیس‌جمهور افتتاح شد. شفافیت و نوآوری دو رکن اساسی است که معاونت امور تعاون وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در دوره آقای کبیری در دستور کار خود قرار داده است و راه‌اندازی متنا، در راستای تحقق یکی از این دو رکن بوده است.

از بدو فعالیت متنا (مرکز نوآوری و توسعه تعاون ایران) با دو مقوله پیرامون تعاون و نوآوری روبه‌رو بوده‌ایم؛ مورد اول نوآوری در مفهوم تعاون است که آن را نوآوری در تعاون می‌نامیم و مورد دیگر، به نوآوری در کارکرد تعاون توجه دارد و آن را نوآوری در تعائنی‌ها خواهیم خواند. نوآوری هم مانند بسیاری از واژگان انسانی دیگر، تعاریف چندگانه و گهگاه متناقض دارد. اما در این یادداشت می‌خواهم دو جنبه از تعاریف نوآوری را مبنا قرار دهم و از این جنبه‌ها، به امکان نوآوری در مفهوم تعاون بپردازم.

نوآوری را «خلاقیت اجراشده» گویند؛ به این معنا که هر خلاقیتی اعم از کشف، اختراع و خلق اثر، تا آن زمان که کاربردی یا تجاری‌سازی نشده باشد، نوآوری نیست. نوآوری زمانی اتفاق می‌افتد که تخیلات و تفکرات، به اجرا درآیند و از سوی دیگر منجر به ارزش افزوده شوند. با این تعریف، آیا تعاون قابلیت تبدیل به یک مفهوم نوآورانه را به‌گونه‌ای که هم خلاقیت اجرایی داشته باشد و هم منجر به ارزش افزوده شود، دارد؟ در واقع این سؤال به منافع حاصل از نوآوری در تعاون معطوف است؛ چه باید کرد که اقتصاد تعاونی در ساحت اجرا، ارزش افزوده‌ای ایجاد کند که به سایر انواع اقتصاد ترجیح داده شود؟

در اینجا می‌خواهم به سه اصل از اصول مکتب راجدیل (از قدیمی‌ترین مکاتب تعاون) اشاره کنم: ۱- اداره امور شرکت بر اساس دموکراسی (اصل هر عضو، یک رای)، ۲- بهره محدود سرمایه و ۳- تقسیم مازاد و عواید شرکت به نسبت معاملات اعضا. این سه اصل را در خاطر داشته باشید، مجدد به آنها رجوع خواهیم کرد. در زیست‌بوم نوآوری که شاید مهم‌ترین خروجی آن شرکت‌های دانش‌بنیان و خلاق باشد، اصالت با دانش و خلاقیت است و سرمایه، محرکی است برای به‌ثمرنشتن آنها. تیم‌های نوآور پس از کار زیاد روی ایده خلاقه خود، به یک نمونه اولیه دست می‌یابند و در مراحل مختلف رشد، دست‌به‌دامان سرمایه‌گذاران خطرپذیر می‌شوند. تعامل بین سرمایه‌گذاران و سرمایه‌پذیران همواره با چالش‌های متعددی روبه‌رو است و تعداد کمی از پروژه‌ها شانس برخورداری از یک تعامل پایدار و سازنده میان این دو را دارند و این همان جایی است که به نظر می‌رسد سه اصل فوق می‌تواند مدل بهتری از رابطه سرمایه‌گذاران و استارت‌آپ‌ها را پیشنهاد دهد.

اگر اصالت با دانش و خلاقیت است، منطقی نیست که سرمایه‌گذار به دلیل داشتن سهم بیشتر، نفوذ بالایی داشته باشد. برای موفقیت یک استارت‌آپ، باید روح حاکم بر آن که موجب جذب سرمایه شده است، حفظ شود و سرمایه‌گذاران اجازه دهند بنیان‌گذاران با همان اراده اولیه کار را پیش برند. اصل هر عضو یک رای که یکی از اصول بنیادین تعاون است، به راحتی متضمن این جریان است که نه‌تنها بین سرمایه‌گذاران و استارت‌آپ‌ها، بلکه میان بنیان‌گذاران نیز این تعادل را ایجاد و حفظ می‌کند.

از همین منظر، اصل دوم نیز قابل بررسی است. در تعاون، بهره سرمایه محدود بوده و در شرکت‌های دانش‌بنیان نیز این چنین است. سرمایه متضمن حصول نتیجه اصل امر شرط کافی نیست. یکی از وجوه اشتراک دانش‌بنیان‌ها و تعاونی‌ها این است که نمی‌توان سهم سرمایه از بهره را نسبت به سهم کار بیشتر در نظر گرفت. و اما اصل سوم، سهم یک عضو از مازاد عواید به میزان معاملات عضو بستگی دارد. من در این اصل بخش زیادی از مفاهیم نوین بازاریابی، بازاری‌نمایی (کیمی‌فیکیشن) و ارتباطات را می‌بینم، شما چطور؟

ازاین‌رو، در نظر نگارنده، مفهوم تعاون قابلیت تبدیل به یک مفهوم نوآورانه را دارد، زیرا مدلی نوین را در شیوه تعاملات دانش‌بنیان‌ها اجرایی می‌کند که تا تاب‌آوری و پایداری است و این همان ارزش افزوده لازمه نوآوری است. اما هنوز در ایستگاه خلاقیت قرار داریم و برای رسیدن به راهکاری اثربخش، نیاز به تحقیق، پژوهش و گفت‌وگوی بسیار در باب این مدل (استفاده از بستر تعاونی در تشکیل شرکت‌های دانش‌بنیان و خلاق) داریم. برای تجربه این مدل، باید ریسک آن را بپذیریم و ما در متنا برآئیم که با همراهی زیست‌بوم نوآوری و بخش تعاون کشور، به الگویی اثربخش در نوآوری در تعاون دست یابیم.

«رئیس مرکز نوآوری و توسعه تعاون ایران «متنا»

شکوفه حبیب‌زاده: قرار بود زمان رسیدگی به پرونده کوتاه‌تر شود، اما پس از پایان پنجمین جلسه دادگاه (بخوانید آخرین جلسه)، بیکاره سهم‌بندی تقصیر و قصور متهمان به‌طرز محسوسی کاهش یافت. قاضی دادگاه رسیدگی به پرونده سانحه مرک‌بار سقوط هواپیمای ATR-72 متعلق به هواپیمایی آسمان در مسیر تهران – یاسوج با ۶۶ قربانی، برخلاف سایر دادگاه‌های پیشین در رسیدگی به سوانح هوایی که حتی مرور زمان ۲۰ساله نیز در روند رسیدگی به چنین پرونده‌هایی مسبوق به سابقه بوده و البته هنوز هم به نتیجه نرسیده، در یک سنت‌شکنی، آرای محکومیت متهمان را صادر کرد. احکام صادره که شامل ۱۵ حکم برای افراد حقیقی و سه حکم مرتبط با افراد حقوقی است، شاید برای اولین‌بار است که یادآور می‌شود سهم خلبان در یک سانحه هوایی نمی‌تواند صدرصد باشد. بر اساس جمع‌بندی سهم‌های در نظر گرفته‌شده برای محکومان و مقصران این سانحه مرک‌بار، قریب به ۳۰ درصد نیز برای خلبان متوفی در نظر گرفته شد که به‌نوبه خود، بی‌نظیر است. می‌توان گفت برای نخستین‌بار، سهم گروه پروازی (خلبانان) در سقوط مرک‌بار یک هواپما در ایران، تقریباً یک سوم شناخته شد؛ هرچند که باید در نظر داشت بر اساس گزارش هیئت سه‌نفره کارشناسان قوه قضائیه مشکل از رضا شادپور، محمد شهزادی و محمدحسن کرمی، سهم گروه پروازی، پنج درصد لحاظ شده بود.

تأیید کیفرخواست صادره از سوی دادسرا

نکته جالب در صدور رای از سوی دادگاه که تفاوت رسیدگی به این پرونده را نسبت به سایر پرونده‌های مشابه نمایان می‌کند، آن است که محتوا و ماهیت کیفرخواست عیناً تأیید شده و مورد استناد در رای صادره قرار گرفته است؛ به‌طوری‌که هر ۱۸ «متهم» حقیقی و حقوقی عیناً «مجرم» شناخته شده‌اند و به‌واقع «قرار اتهام» به «قرار مجرمیت» تبدیل شده است. چنین اتفاقی، یک پیام روشن دارد: کیفرخواست صادره از سوی بازپرس دادسرای جرائم کارکنان دولت و همچنین گزارش کارشناسی هیئت سه‌نفره از نظر دادگاه نیز واجد صحت و اعتبار است.

چگونه «قتل شبه‌عمد» به «قتل غیرعمد» تبدیل شد؟

در واقع قصور مسیبان و متهمان از سوی مراجع قضایی مقدم (دادسرا) و مؤخر (دادگاه) شناسایی و

تشخیص داده شده است، اما در عین حال، مشخص نیست چرا آرای صادرشده با استدلالات و نتایج حاصل از کیفرخواست و گزارش کارشناسی هیئت سه‌نفره، مغایر و گاه متضاد است؟ آیا این نکته قابل‌پذیرش است که اتهام «قتل شبه‌عمد» که متأثر از کیفرخواست بوده، یکباره به اتهام «قتل غیرعمد» تقلیل پیدا کند و در نتیجه آن، احکام صادره نیز سبک شود؟ **عدم بازدارندگی احکام صادرشده و مجازات مجرمان در وقوع مجدد جرم** نکته دیگری که باید از حیث پیشگیری از وقوع جرم مورد دقت و تحلیل قرار گیرد، موضوع عدم تناسب جرم و جزاست. وقتی وقوع جرم می‌تواند منجر به مرگ یک انسان شود، آیا می‌توان بدون درنظرگرفتن روند طی‌شده که منجر به خطاهای پی‌درپی و تکراری است، احکامی صادر کرد که برای مجرم، بصرفه که خطا را تکرار کند؟ این موضوع در صنعت هوایی به‌وضوح قابل تحلیل است؛ در واقع «صنعت هوانوردی غیرنظامی» دارای ماهیتی کاملاً اقتصادی است که بر مبنای اصل «سود و زیان» استوار است. بر همین اساس نقض مقررات و قوانین موضوعه در این صنعت می‌تواند در راستای کاهش هزینه یا سودجویی بوده باشد (همچون سایر صنایع خدماتی و اقتصادی). بنابراین پس از احراز سهل‌انگاری در رعایت قوانین بدیهی و نقض مقررات، مسیبان و عاملان وقوع فجایع باید به اشد مجازات محکوم شوند تا پس از این،

اقتصاد

«شرق» اقدام بی‌سابقه پذیرش محکومیت همراهی در قصور در وقوع سانحه یاسوج را بررسی می‌کند

بازخوانی حکم پرونده سقوط

این‌گونه احکام و مجازات‌ها، سدی مستحکم و عاملی بازدارنده در برابر مظامع افرادی باشد که با تساهل و تسامح خود فاجعه‌ای مرک‌بار را رقم زده و در عین حال بی‌مالاتی خود در بروز این‌گونه وقایع و فجایع را با «تحریم» مرتبط کرده و به اذهان عمومی آدرس نادرست می‌دهند.

در چهارمین جلسه سانحه مرک‌بار یاسوج با ۶۶ یکی از متهمان اصلی که اکنون از سوی دادگاه بالاترین حکم در بین افراد حقیقی را دریافت کرده، مدعی بود که تنها سازمان هواپیمایی کشوری و کمیته بررسی سوانح هوایی است که صلاحیت رسیدگی به حوادث این‌چنینی را دارد و دادگاه و مرجع قضائی به دلیل نداشتن تخصص، حق ورود ندارد؛ موضوعی که البته به نظر می‌رسد تا حدودی دادگاه را متأثر کرد. اما آیا این ادعا صحیح بود؟

بند ۵۴۰۱ در ضمیمه ۱۳ از شیکاگو (که ایران نیز عضو این پیمان بین‌المللی در زمینه هوانوردی غیرنظامی است)، به‌وضوح و روشنی موضوع بررسی‌های قضائی در کشورهای عضو پیمان شیکاگو را تبیین و تصریح کرده است. اگرچه هدف و غرض از بررسی سوانح در چارچوب ضمیمه ۱۳ از پیمان شیکاگو، پیشگیری از سوانح هوایی و جلوگیری از رویداد مشابه است، اما این‌اين موضوع نافعی تعقیبات قضائی نبوده و لزوم همکاری با دستگاه‌های قضائی (Judicial) و سایر نهادهای اداری

مدیرعامل شرکت زغال‌سنگ پروده طبس:

عرضه زغال سنگ پروده طبس با نماد «کزغال» در فرابورس می‌تواند تحول آفرین باشد

زغال خام و چهار میلیون تن کنسانتره تولید کرده است. مدیرعامل شرکت زغال‌سنگ پروده طبس با اشاره به سیاست‌های این شرکت جهت استفاده حداکثری از توان داخلی افزود: با توجه به مشکلات ارزی و شرایط تحمیل‌شده به کشور و به‌منظور جلوگیری از توقف فعالیت‌های معدنی و کارخانه فرآوری زغال‌سنگ از اواخر سال ۱۳۸۹ با تشکیل کارگروه مهندسی معکوس، فرایند بومی‌سازی قطعات مصرفی و بدکی تجهیزات و در برخی موارد کل تجهیز مورد نیاز با مشارکت شرکت‌های توانمند سازنده داخلی آغاز شد که تاکنون حدود هزارو ۴۰۰ قلم تجهیزاتی در بخش‌های نگهداری معدن، سیستم تهویه و آبکشی، ماشین‌آلات خفاری معدن و سیستم‌ها و تجهیزات فرآوری زغال‌سنگ مهندسی معکوس شده‌اند.

شایان ذکر است که اخذ گواهینامه‌های ISO۹۰۰۱:۲۰۱۵، مدیریت کیفیت، ISO۱۴۰۰۱:۲۰۱۵، محیط زیست، ISO۴۵۰۰۱:۲۰۱۸ ایمنی، بهداشت و محیط زیست و ISO۳۱۰۰۰:۲۰۱۸ مدیریت ریسک، بهره‌بردار نمونه معدن زیرزمین کشور سال ۱۳۹۱، نشان دو ستاره تلاشگران ارزیابی بهره‌وری سال ۱۳۹۶، کارآفرین نمونه سال ۱۳۸۹، واحد برتر HSE سال ۱۳۸۷، واحد نمونه صنایع و معدن یزد سال ۱۳۸۷، واحد نمونه معدنی کشور در سال ۱۳۹۳، کارفرمای برتر استانی سال ۹۶ در بحث تأمین اجتماعی، واحد برتر فرهنگی و ورزشی استان در چهار دوره متوالی، بهره‌بردار نمونه معدنی سال ۱۳۸۵، صنعت سبز کشوری سال ۱۳۹۶ و صنعت سبز استان سال ۱۳۹۷ و بزرگ‌ترین تولیدکننده زغال‌سنگ در شش سال متوالی (۱۳۹۳-۱۳۹۸) بخشی از افتخارات این شرکت در عمر کوتاه فعالیت خود است.

حفظ جایگاه نخست تولید زغال‌سنگ کشور با مدیریت ریسک‌های عملیاتی در تمام فرایندها جهت تولید پایدار و مستمر، حفظ و توسعه بازارهای هدف داخلی و خارجی، حفظ و بهبود مستمر کیفیت محصول تولیدی، حفظ و ارتقای سطح ایمنی و بهداشت شغلی کارکنان و مسائل زیست‌محیطی، حفظ و ارتقای سطح رضایتمندی ذی‌نفعان داخلی و خارجی، بهینه‌کردن سود شرکت و ارتقای ارزش ذاتی سهام و ارتقای سطح فنی و دانش منابع انسانی ازجمله اهداف شرکت زغال‌سنگ پروده طبس به شمار می‌آید.

گزارش روز

نیروگاه‌های مازوت سوز تهران تعطیل هستند چه کسی مسئول کمبود سوخت نیروگاه‌هاست؟

● **شرق:** آلودگی شدید هوای تهران باز هم بحث سوزاندن مازوت در نیروگاه‌های تهران را تقویت کرده است؛ اما سیدصادق نیکوسپهر می‌گوید از مجموع چهار نیروگاهی که در تهران قابلیت سوزاندن مازوت دارند، دو نیروگاه تعطیل شده‌اند و دو نیروگاه دیگر هم مازوت نمی‌سوزانند. او ایجاد اختلال در سوخت‌رسانی به نیروگاه‌ها را عاملی برای بروز مشکل در تأمین برق زمستانه معرفی می‌کند. باز هم آلودگی پایدار هوا در فصل زمستان حرف‌وحديث‌ها بر سر مازوت‌سوزاندن نیروگاه‌ها و ایجاد آلودگی در هوای تهران را بر سر زبان‌ها جاری کرده است؛ اما گویا این‌بار نیروگاه‌ها نقشی در آلودگی هوای تهران ندارند، زیرا به گفته سیدصادق نیکوسپهر، کارشناس انرژی، از مجموع چهار نیروگاهی که در تهران قابلیت سوزاندن مازوت دارند، دو نیروگاه بعثت و طرشت خاموش هستند و بخش مازوت نیروگاه‌های منتظر قائم و شهید رجایی هم هلمب هستند. او اضافه می‌کند: تکنولوژی نیروگاه تعیین می‌کند که چه نوع سوختی در آن استفاد شود. اگر از توربین بخار برای تولید برق استفاده کنید، این نیروگاه قابلیت سوزاندن مازوت دارد. نیروگاه گازی و نیروگاه‌های سیکل ترکیبی قابلیت سوزاندن مازوت ندارند. نیکوسپهر ادامه می‌دهد: این به آن معنی نیست که نیروگاه بخاری بد است و نیروگاه گازی و سیکل ترکیبی خوب است. در هر شبکه برق به ترکیبی از انواع نیروگاه‌ها نیاز است.

هیچ نیروگاهی در تهران مازوت نمی‌سوزاند

این کارشناس انرژی می‌گوید: به‌جز چهار نیروگاهی که در تهران قابلیت سوزاندن مازوت دارند، در دیگر نیروگاه‌های اطراف تهران شامل نیروگاه‌های ری، دماوند، پرند و رودشور قابلیت سوزاندن مازوت وجود ندارد. او یادآور می‌شود: بحث محیط زیست سر جای خود اسد شبکه سراسری به‌خطر کمبود سوخت دو، سه هفته است که شرایطی بحرانی را طی می‌کند. سهمیه‌بندی گاز و گازوئیلی که نیروگاه‌ها می‌سوزانند، توسط وزارت نفت انجام می‌شود. وزارت نیرو صرفاً از نظر اقتصادی این آرایش را انجام می‌دهد که چه نیروگاهی‌سی چه مییزان گاز یا گازوئیل در اختیار داشته باشند. نیکوسپهر عنوان می‌کند: مقدار گازی که هفته پیش در دسترس نیروگاه‌ها بوده است، حدود ۴۰ میلیون مترمکعب بود که تقریباً نزدیک ۱۷ درصد سوخت مورد نیاز شبکه سراسری است. میانگین مصرف شبانه‌روز شبکه سراسری برق ۲۵ هزار مگاوات است و این میزان صرف در زمان اوج به ۴۰ هزار مگاوات هم می‌رسد. او اضافه می‌کند: چنین کسری شدیدی باید توسط گازوئیل تأمین شود که متأسفانه نمی‌دانم چرا هم پارسال در بهمن و هم امسال در آذر با کاهش سوخت‌رسانی مواجه شدیم. نیروگاه‌ها در تابستان نتوانستند گازوئیل را ذخیره کنند. این کارشناس انرژی اضافه می‌کند: قاعده این است که در طول تابستان مخازن گازوئیل نیروگاه‌ها را پر می‌کنند و در طول زمستان هم سوخت‌رسانی گازوئیل به نیروگاه‌ها به‌طور مستمر از طریق تانکر و خط لوله انجام می‌شود تا زمان‌هایی که مثل امسال دچار کاهش تحویل‌دهی گاز برای نیروگاه‌ها می‌شویم. آن گازوئیل تحویلی پاسخ‌گو نیازها باشد. او می‌گوید: دو سال است که در سوخت‌رسانی دچار بحران شده‌ایم و باید مسئولان وزارت نفت در این زمینه پاسخ‌گو باشند، البته آنها هم حتماً یک‌سری مشکلات فنی دارند.

هزینه سوخت برای نیروگاه‌ها یکسان است

به گفته این کارشناس انرژی، نیروگاه بخاری ترجیحش این است که مازوت نسوزاند، زیرا هزینه آن کمی بیشتر است و به‌خطر آلودگی‌ای که این سوخت دارد، بعداً بهره‌برداري از واحد را سخت‌تر می‌کند. او ادامه می‌دهد: قیمت این سوخته‌ها برای نیروگاه‌ها هیچ فرقی نمی‌کند. وزارت نیرو نرخ واحد را برای انواع سوخت نیروگاه‌ها در نظر می‌گیرد، بنابراین از نظر اقتصادی برای نیروگاه‌ها تفاوتی در نوع سوخت وجود ندارد. نیکوسپهر می‌گوید: آنچه درحال‌حاضر رخ داده، ارتباطی به تمایل نیروگاه ندارد، بلکه داستان نیاز صنعت برق است. او یادآور می‌شود: در اقتصاد انرژی مفهومی به نام ارزش بار از‌دست‌رفته داریم. در شرایط فعلی ارزش بار از‌دست‌رفته در کشور ما خیلی بالاست. اگر قرار باشد در یک منطقه دسترسی خاموشی اتفاق بیفتد، هزینه‌های بسیار زیادی را متحمل می‌شود؛ به‌ویژه اکنون که سیستم گرمایشی منازل علاوه بر سوخت به برق وابسته است. در نتیجه وزارت نیرو مسئولیت سنگینی دارد. این کارشناس انرژی می‌گوید: قدیم اگر برق در زمستان می‌رفت، با بخاری مشکل خانه حل می‌شد، اما یک‌هیچ‌کدام امروز به برق وابسته است. در شهرستان‌های با دمای زیر صفر امکان خاموشی‌دادن وجود ندارد. او بیان می‌کند: سیاست اخیر برای خاموش‌کردن معایبر که با انتقاد مواجه شد، در راستای مدیریت سوخت ورودی به نیروگاه‌ها بود، زیرا این سوخت محدود شد است. نیکوسپهر اضافه می‌کند: وزارت نیرو مجبور شده است از بقیه مصارف بزند تا صد درصد دسترسی برق را به مصرف‌کننده خانگی بدهد. اگر هم وزارت نیرو فشاری برای فک‌هلمب سیستم مازوت نیروگاه‌های بخاری می‌آورد، در این راستاست. این فشارها جنبه اقتصادی ندارد و بیشتر جنبه تأمین کسری دارد.